

Δέσποινα Μέλλου: «Συνεργασίες λαϊκών βιβλιοθηκών μέσα από την εμπειρία στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Χαϊδαρίου»

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΛΑΪΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Η Θέση της Λαϊκής βιβλιοθήκης στην εποχή μας έχει προσλάβει μεγάλη σημασία και διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο στη διάδοση των γνώσεων τέτοια που ποτέ δεν είχε. Η ύπαρξη και λειτουργία μιας καλά οργανωμένης βιβλιοθήκης είναι ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες που συμβάλλουν στην πνευματική άνοδο της τοπικής κοινωνίας.

Σύμφωνα με την Διακήρυξή της, η UNESCO προσδιορίζει σε γενικές γραμμές ότι σκοπός των Λαϊκών Βιβλιοθηκών είναι:

- Να συμβάλλουν στην δια βίου σφαιρική εκπαίδευση.
- Να διευκολύνουν την κατανόηση των επιτευγμάτων στους τομείς της γνώσης και του πολιτισμού.
- Να αποτελούν το κύριο μέσο με το οποίο γίνεται προσιτή σε όλους η καταγραφή των σκέψεων και των ιδεών του ανθρώπου και η έκφραση της δημιουργικής του φαντασίας.
- Να ζωογονούν το ανθρώπινο πνεύμα με την παροχή βιβλίων
- Να παρέχουν πληροφορίες για τις τελευταίες τεχνικές, επιστημονικές και κοινωνικές εξελίξεις κ.λ.π.

Οι Δημόσιες και Δημοτικές βιβλιοθήκες πρέπει να εξελιχθούν προσφέροντας στους πολίτες την ευκαιρία να αξιοποιούν τις δυνατότητες τους, στο έπακρο και τις γνώσεις τους..

Οι Λαϊκές Βιβλιοθήκες της Ευρώπης (Public Libraries) βρίσκονται σήμερα στο σταυροδρόμι ευκαιριών, που προσφέρουν οι εξής παράγοντες:

- Κοινωνικές προκλήσεις, οι οποίες συγκαταλέγονται στις πρώτες του καταλόγου με τις **κοινωνικές προτεραιότητες** της Ευρώπης .
- Δυνατότητες που παρέχονται από τις Τεχνολογίες της Κοινωνίας της Πληροφορίας (ΤΚΠ), οι οποίες προσφέρονται όλο και περισσότερο για την υλοποίηση νέων υπηρεσιών.
- Συνεργασίες σε τοπικό και Διεθνές επίπεδο για ανταλλαγή πληροφοριών και στήριξης κάποιων Λαϊκών Βιβλιοθηκών ώστε να ακολουθούν τις υπόλοιπες.

Εκτός των ανωτέρω παραγόντων οι Βιβλιοθήκες στον Διεθνή και Ελλαδικό χώρο βιώνουν σημαντικές εξελίξεις που επηρεάζουν την οργάνωσή τους και τις υπηρεσίες προς τον χρήστη όπως:

- Πληθώρα πληροφοριών και ψηφιοποιημένο κείμενο που έρχεται να αμφισβητήσει το βιβλίο.
- Το Διαδίκτυο που δημιουργεί νέους τρόπους πληροφόρησης
- Νέες τεχνολογίες που αλλάζουν τις δραστηριότητες των βιβλιοθηκών και την μέχρι τώρα παροχή υπηρεσιών.

Στο πλαίσιο της νέας αυτής τάξης πραγμάτων η **συνεργασία** μεταξύ των Βιβλιοθηκών και των υπηρεσιών πληροφόρησης γίνεται απαραίτητος όρος επιβίωσής τους.

Κάθε βιβλιοθήκη στην τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να υιοθετήσει κοινή πρακτική για την ανάπτυξη συνεργασιών με άλλες βιβλιοθήκες με βάση τα παρακάτω:

- Τον καθορισμό των αναγκών της βιβλιοθήκης που ζητάει συνεργασία.
- Αξιολόγηση και αναθεώρηση της τρέχουσας πρακτικής .
- Ανάπτυξη στρατηγικής και καθορισμός προτεραιοτήτων (αν π.χ. αυτό θα αφορά έντυπο ή ψηφιακό υλικό).
- Υλοποίηση της συνεργασίας .
- Αξιολόγηση της επιτυχίας, αναθεώρηση και βελτίωση των σκοπών της επόμενης συνεργασίας.

Τα αποτελέσματα και η επιτυχία μιας συνεργασίας μεταξύ δύο βιβλιοθηκών ή και άλλων φορέων πρέπει να αξιολογούνται σε τακτικά χρονικά διαστήματα σύμφωνα με προκαθορισμένους στόχους, κριτήρια επιτυχίας και δείκτες απόδοσης.

Αυτή η διαδικασία θα δώσει τη δυνατότητα στις βιβλιοθήκες να αποδείξουν τη σημασία που έχει μία συνεργασία, να αποκτήσουν εμπειρίες και να επιφέρουν περισσότερες συνεργασίες και κατ' επέκταση περαιτέρω οφέλη για την βιβλιοθήκη. Δημόσιες και Δημοτικές βιβλιοθήκες πρέπει να εξελιχθούν προσφέροντας στους πολίτες την ευκαιρία να αξιοποιούν τις δυνατότητές τους στο έπακρο.

Για να ανταποκριθούν στις προκλήσεις αυτές οι Λαϊκές Βιβλιοθήκες θα πρέπει να ακολουθήσουν τους γρήγορους ρυθμούς της Ευρώπης ,και είναι αλήθεια ότι στην Ελλάδα εδώ και αρκετά χρόνια συνεχώς μιλάμε για συνεργασίες και για εθνικά δίκτυα και τίποτε δυστυχώς δεν έχει γίνει διότι υπάρχουν νομοθετικά ή λειτουργικά προβλήματα. Οι Δημοτικές βιβλιοθήκες εξ' αιτίας τις πολυμορφίας τους και της δομής τους (ΝΠΔΔ,ΝΠΙΔ) η οποία είναι ασαφής ,αντιμετωπίζουν προβλήματα σε τομείς συνεργασίας και ενιαίας αντιμετώπισης θεμάτων δικτύωσης και αναπτυξιακής πολιτικής και επιτέλους θα πρέπει κάποτε να χαραχθεί ΕΘΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ.

Τελικά όμως η αλλαγή που χρειάζεται να γίνει πρέπει να είναι ακόμα ταχύτερη και πολύ περισσότερο για την χώρα μας όπου οι Λαϊκές Βιβλιοθήκες είναι 2 ταχυτήτων και 2 διαφορετικών φορέων (Δημόσιες – Δημοτικές). Και εδώ είναι που χρειάζεται η συνεργασία μεταξύ των Λαϊκών Βιβλιοθηκών για να φθάσουν σε ένα κοινό στόχο, την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση του κοινού-αναγνωστών. Διότι όπως όλοι γνωρίζουμε πολύ καλά οι Λαϊκές Βιβλιοθήκες διατηρούν σπουδαίο ρόλο στην εξασφάλιση μιας κοινωνίας, που την χαρακτηρίζει ο πληροφοριακός αλφαριθμητισμός ,αποτελούν ένα καθοριστικό παράγοντα ανάπτυξης της γνώσης, , και μπορούν να δρομολογήσουν ενέργειες για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η υποστήριξη της φιλαναγνωσίας και η ενημέρωση σχετικά με την έντυπη βιβλιογραφία παραμένουν σημαντικοί στόχοι.

Όμως εξακολουθεί να είναι πολύ μεγάλη η ανάγκη και για φιλικές ηλεκτρονικές υπηρεσίες, που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του χρήστη και να είναι στη διάθεση όλων..

Οι Λαϊκές Βιβλιοθήκες παίζουν a priori σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και την παροχή τέτοιων υπηρεσιών και μόνο μέσα από επιτυχείς συνεργασίες , επαναλαμβάνω μπορούν να εξελιχθούν. Κάτι που έχει αρκετές φορές επαληθευθεί όλα αυτά τα χρόνια που ασχολούμαι με τις Δημοτικές Βιβλιοθήκες.

Αποσαφηνίζοντας βαθμιαία το πλαίσιο για την συνεργασία μεταξύ των Βιβλιοθηκών οι Λαϊκές Βιβλιοθήκες μπορούν να αποδεσμευτούν από τους ελάχιστους οικονομικούς πόρους που έχουν στην διάθεση τους. Είναι γνωστό σε όλους πως η χρηματοδότηση των Λαϊκών Βιβλιοθηκών (Δημόσιες – Δημοτικές) εξαρτάται κυρίως από ετήσιες επιχορηγήσεις της κεντρικής κυβέρνησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης .

Τα τελευταία δε χρόνια η βασική χρηματοδότηση γίνεται με σχετικά αργούς ρυθμούς, σε μία εποχή όπου ο ρόλος των υπηρεσιών μιας Λαϊκής Βιβλιοθήκης έχει αλλάξει και συνεχίζει να αλλάζει με την ζήτηση ευρύτερου φάσματος υπηρεσιών πληροφόρησης. Μέσω λοιπόν των **ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΩΝ**

που αναπτύσσονται και μπορούν να αναπτυχθούν, μια Λαϊκή Βιβλιοθήκη πετυχαίνει να καλύψει κάποιες από τις ανάγκες της.

Με τον όρο συνεργασία εννοούμε ότι συνεργάζομαι μαζί με κάποιον ή με κάποιους σε ισότιμη βάση για την επίτευξη κοινού στόχου, και οι σκοποί της συνεργασίας μπορεί να είναι ενωτικοί ή διανεμητικοί.

Ο στόχος τώρα μιας Συνεργασίας μεταξύ των Βιβλιοθηκών είναι να γίνει κατανοητό πόσο σημαντικό είναι το έργο το οποίο καλούνται να επιτελέσουν μέσα από την ανταλλαγή εμπειριών, ιδεών και απόψεων, αλλά και γιατί όχι και υλικών.

Οι Λαϊκές Βιβλιοθήκες συνεργαζόμενες μπορούν να δημιουργήσουν ένα on line φιλικό προς τον χρήστη περιβάλλον έτσι ώστε να εξασφαλίζει:

* Πρόσβαση στους καταλόγους όπως για παράδειγμα ο συλλογικός κατάλογος της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Λειβαδιάς.

* Δημιουργία συνδέσμων links σε βιβλιοθήκες.

* Εκπαίδευση χρηστών από απόσταση.

Τα συστήματα των Λαϊκών Βιβλιοθηκών στην Ευρώπη ακόμη και όταν είναι οργανωμένα σε αποδοτικά δίκτυα, δεν μπορούν να ικανοποιήσουν με το υπάρχον υλικό τους όλες τις απαιτήσεις για πολύ εξειδικευμένο υλικό που μπορεί να προκύψει σε οποιαδήποτε κοινότητα. Γι' τον λόγο αυτό οι περισσότερες χώρες της Ευρώπης έχουν αναπτύξει σε μέγιστο βαθμό τις **συνεργασίες** μεταξύ των Βιβλιοθηκών.

Συχνά δηλαδή, οι ανάγκες αυτές αντιμετωπίζονται πολύ καλύτερα με συνένωση του υλικού πολλών Λαϊκών Βιβλιοθηκών από Εθνικές και εξειδικευμένες συλλογές.

Ο βαθμός της επιτυχίας επηρεάζεται από οικονομικούς περιορισμούς, επομένως είναι σημαντικό να αποκομίζονται τα μέγιστα δυνατά οφέλη μέσω μιας **συνεργασίας** σε κάθε επίπεδο : δηλαδή

1.- Με την αποτελεσματική δικτύωση μεταξύ των βιβλιοθηκών

Οι βιβλιοθήκες δρομολογούν από κοινού ένα πλαίσιο δικτύων :

- κοινές στρατηγικές ανάπτυξης συλλογών
- διαδανεισμό και αποστολή υλικού
- εφαρμογές κοινών συστημάτων
- υπηρεσίες πληροφόρησης
- εκπαίδευση χρηστών

2.- Με την ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ μεταξύ των Βιβλιοθηκών

Η συνεργασία και η δικτύωση επηρεάζει άμεσα τη λειτουργία μιας βιβλιοθήκης και την εξέλιξη της

3.- Και με την παροχή Εθνικών υπηρεσιών στήριξης.

Η Διεθνής εμπειρία από καιρό έχει επεξεργαστεί και έχει θέσει τις προϋποθέσεις και τις δυνατότητες των δικτύων και συνεργασιών που στηρίζονται κύρια στις αρχές :ΑΝΟΙΓΜΑ, ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ – ΜΟΡΦΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΔΙΚΤΥΟ

- Μια από τις σημαντικές και ενδιαφέρουσες δράσεις κάθε είδους βιβλιοθήκης είναι η συμμετοχή της σε επίσημα ή ανεπίσημα δίκτυα για αμοιβαία υποστήριξη.
Ένα δίκτυο θα επιτύχει μόνον όταν διαπιστωθεί ότι θα φέρει όφελος στους χρήστες και τα μέλη, όφελος που δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί με κανέναν άλλον τρόπο παρά μόνο με την συνεργασία.

ΠΛΑΙΣΙΟ

- Η βασική προϋπόθεση για να δημιουργηθεί μια γόνιμη συνεργασία είναι η ύπαρξη ενός πλαισίου, μέσα στο οποίο μπορεί να υπάρξει κάθε μορφής συνεργασία.
Οι περιοδικές συναντήσεις βιβλιοθηκονόμων από διαφορετικά συστήματα βιβλιοθηκών που βοηθούν ώστε να συζητηθούν προβλήματα και πιθανές λύσεις.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

- Τα συστήματα των λαϊκών βιβλιοθηκών μπορούν να ωφεληθούν από την συνεργασία με άλλα συστήματα λαϊκών βιβλιοθηκών, αλλά μπορεί να υπάρξουν και ακόμη μεγαλύτερα πλεονεκτήματα καθώς δημιουργούνται δίκτυα που συμπεριλαμβάνουν βιβλιοθήκες πανεπιστημίων, κολεγίων καθώς και ειδικές τεχνικές και ερευνητικές βιβλιοθήκες των οποίων το υλικό είναι πιθανότερο να συμπληρώνει παρά να επικαλύπτει το υλικό των βιβλιοθηκών.

ΣΚΟΠΟΙ

- Σκοποί των συνεργαζόμενων βιβλιοθηκών μπορεί να είναι η δυνατότητα πρόσβασης σε μία ευρύτερη ποικιλία βιβλίων και άλλου υλικού όπως οπτικοακουστικού, ραφιών κ.λ.π.
- Υπάρχουν όμως και άλλα οφέλη, όπως η συμμετοχή σε κοινά προγράμματα, για παράδειγμα εκδόσεις, αυτοματοποιημένη καταλογογράφηση, ο συλλογικός κατάλογος της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Λειβαδιάς κ.α
- Πολλές Δημοτικές Βιβλιοθήκες βρίσκονται σε περιοχές που υπάρχουν υπηρεσίες πληροφοριών όπως σχολεία, κολέγια, συμβουλευτικοί σταθμοί ακόμα και τα Κ.Ε.Π. κ.α. Εδώ ο βιβλιοθηκονόμος της δημοτικής βιβλιοθήκης μπορεί να είναι το πιο κατάλληλο πρόσωπο που θα αναλάβει πρωτοβουλίες για οποιαδήποτε δράση συνεργασίας. Για παράδειγμα η Δημοτική Βιβλιοθήκη Χαϊδαρίου το 2005 άδραξε την ευκαιρία να αναλάβει το πρόγραμμα «Δια βίου μάθηση» το οποίο χειριζόταν μέχρι εκείνη τη στιγμή το τμήμα παιδείας του Δήμου. Το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας ήταν να παρακολουθήσουν 1000 περίπου ενήλικες το πρόγραμμα, 480 από τους οποίους έγιναν νέα μέλη της βιβλιοθήκης.

ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

- Συμφωνίες συνεργασίας μπορούν πολύ εύκολα να δημιουργηθούν μεταξύ ίσων εταίρων, όπου ο καθένας περιμένει ότι και οι δύο θα συμβάλλουν και θα ωφεληθούν. Μερικές μεγάλες και «προνομιούχες» βιβλιοθήκες θα πρέπει να αναμένουν μικρό όφελος από την συνεργασία με μια Λαϊκή Βιβλιοθήκη παρ' όλα ταύτα γνωρίζουν ότι η συμβολή τους πιθανόν να είναι και ζωτικής σημασίας.
- Οι σύγχρονες τεχνικές των υπολογιστών του διαδικτύου και των τηλεπικοινωνιών εκμηδενίζουν τις αποστάσεις με αποτέλεσμα να μπορούν να υπάρξουν συνεργασίες μεταξύ και των πιο απομακρυσμένων βιβλιοθηκών.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ

- Οι βιβλιοθήκες και οι βιβλιοθηκονόμοι, ατομικά ή μέσα από τα συλλογικά τους όργανα, μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στη στήριξη συνεργασιών υποστηρίζοντας με επιχειρήματα κάθε περίπτωση που προκύπτει από μία συνεργασία, για υπηρεσίες σε κεντρικό επίπεδο προς όφελος όλων.